

Czy nieuczciwą konkurencję można zwalczać tylko indywidualnie?

Postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z 12 lipca 2013 r.,
XVI GC 595/11, *Link4*

I. Przebieg postępowania

Powódka, Biuro Doradztwa i Pośrednictwa Ubezpieczeniowego E.C.A. spółka z o.o. z siedzibą w Warszawie, w imieniu grupy 35 pośredników ubezpieczeniowych (podzielonej na sześć podgrup), wytoczyła w postępowaniu grupowym powództwo przeciwko LINK4 Towarzystwo Ubezpieczeń S.A. o odszkodowanie dla członków grupy w łącznej kwocie 13.051.860,00 zł. Członkowie grupy mieli ponieść szkodę wskutek rozpowszechniania przez pozwaną reklam naruszających przepisy ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (dalej: uoznk)¹. Dodać należy, że prawomocnym wyrokiem z 8 stycznia 2010 r. (XVI GC 554/08) Sąd Okręgowy w Warszawie stwierdził, że rozpowszechniane w ramach kampanii reklamowej reklamy naruszają zasady uczciwej konkurencji i zakazał ich dalszego rozpowszechniania.

Zdaniem powódki, kampania reklamowa, prowadzona przez wiele miesięcy nakładem 10 mln zł w prasie i telewizji, wpłynęła negatywnie na wizerunek agentów ubezpieczeniowych. Nieuczciwe reklamy, wpływając na odbiorców, doprowadziły do zmniejszenia ich zainteresowania zawieraniem umów ubezpieczenia za pośrednictwem agentów ubezpieczeniowych, czego bezpośrednim skutkiem było zmniejszenie dochodów oraz utrata spodziewanych zysków przez członków grupy. Wielu dotychczasowych klientów zrezygnowało bowiem z dalszego korzystania z usług ubezpieczeniowych. Zwiększyły się też trudności z pozyskiwaniem przez agentów ubezpieczeniowych nowych klientów. W przedstawionym Sądowi raporcie wskazano, że 5,7% ogółu osób posiadających ubezpieczenie pod wpływem reklam podjęło decyzję o rezygnacji z ubezpieczenia lub o zmianie ubezpieczenia na działające w modelu *direct*.

Postanowieniem z 10 maja 2012 r.² Sąd Okręgowy w Warszawie XVI Wydział Gospodarczy na wniosek pozwanej zobowiązał powódkę do złożenia kaucji w kwocie 1.664.554,08 zł celem zabezpieczenia kosztów procesu. Sąd wziął pod uwagę, że pozwana zleciła dwie ekspertyzy i planowała zlecić ocenę oddziaływania kampanii reklamowej na konsumentów. Pozwana oszacowała również koszty dowodu z opinii biegłego rewidenta, który miałby ustalić rzeczywistą kwotę szkody członków grupy. Domagała się również zwrotu wynagrodzenia pełnomocnika procesowego. Ponadto, pozwana na podstawie art. 22 ust. 1 uoznk zażądała, by Sąd nakazał powódce złożenie oświadczenia o wskazanej treści i formie w kilku czasopismach. W tym ostatnim przypadku Sąd uznał jednak, że „opisane roszczenie nie jest kosztem procesu”. Wykonanie postanowienia, zaskarżonego przez powódkę, zostało wstrzymane postanowieniem Sądu z 5 lipca 2012 r.³ Po

¹ Ustawa z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (t.j. Dz.U. z 2003 r., nr 153, poz. 1503 ze zm.).

² Zob. [http://orzeczenia.ms.gov.pl/content/\\$N/154505000004827_XVI_GC_000595_2011_Uz_2012-05-10_001](http://orzeczenia.ms.gov.pl/content/$N/154505000004827_XVI_GC_000595_2011_Uz_2012-05-10_001) (27.04.2015).

³ Pobrano z: [http://orzeczenia.warszawa.so.gov.pl/content/XVI\\$0020GC\\$0020595\\$002f11/154505000004827_XVI_GC_000595_2011_Uz_2012-07-05_001](http://orzeczenia.warszawa.so.gov.pl/content/XVI$0020GC$0020595$002f11/154505000004827_XVI_GC_000595_2011_Uz_2012-07-05_001) (27.04.2015).

ponownym rozpoznaniu sprawy, postanowieniem z 9 października 2012 r.⁴ Sąd oddalił wniosek o zobowiązanie powódki do złożenia kaucji, uznając, że pozwana nie uprawdopodobniła interesu prawnego w zabezpieczeniu kosztów procesu.

Następnie postanowieniem z 14 lutego 2013 r.⁵ Sąd skierował sprawę do mediacji, wyznaczył mediatora oraz czas trwania mediacji.

Po bezskutecznej mediacji, 12 lipca 2013 r. Sąd wydał postanowienie odrzucające pozew⁶. Postanowienie to nie jest prawomocne.

II. Charakter prawny roszczeń

Zgodnie z art. 1 ust. 2 ustawy z 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym⁷ (dalej: uodr) ma ona zastosowanie w sprawach o roszczenia o ochronę konsumentów, z tytułu odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny oraz z tytułu czynów niedozwolonych, z wyjątkiem roszczeń o ochronę dóbr osobistych.

Sąd Okręgowy w Warszawie uznał, że skoro powódka wskazała w pozwie na dyskredytowanie członków grupy przez pozwaną i podważanie zaufania klientów do nich, to podstawa faktyczna roszczeń została oparta na fakcie naruszenia przez pozwaną spółkę dóbr osobistych (wizerunku) agentów ubezpieczeniowych, w tym członków grupy. Sąd dodał, że przypadkiem naruszenia dobra osobistego jest także zakłócenie czerpania zysku z prowadzonej działalności gospodarczej. Sąd zauważył, że powódka jako podstawy prawne swego roszczenia wskazała „art. 16 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 18 ust. 1 pkt 4 uozn k w zw. z art. 415 k.c.”. Zaznaczył jednak, że taki wybór podstawy dochodzenia roszczeń nie oznacza, że powódka nie dochodzi w sprawie roszczeń o ochronę dóbr osobistych, o jakich mowa w art. 1 pkt 2 uodr.

Tok rozumowania Sądu budzi wątpliwości. Należy zauważyć, że powódka dochodziła roszczenia odszkodowawczego wywodzonego z przepisów o czynach niedozwolonych, które nie jest roszczeniem o ochronę dóbr osobistych, choć zachowania wyrządzające szkodę mogły mieć związek z naruszeniem dobra osobistego, jakim jest wizerunek agenta ubezpieczeniowego. Powódka domagała się wynagrodzenia członkom grupy szkody majątkowej, a więc dochodziła ochrony interesów majątkowych, której przesłanką nie było naruszenie dóbr osobistych. Naprawienie szkody powinno mieć miejsce niezależnie od tego czy doszło także do naruszenia dobra osobistego. Powódka nie dochodziła natomiast roszczenia o zadośćuczynienie pieniężne czy o zapłatę odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.

Warto w tym miejscu odesłać do dotychczasowego orzecznictwa sądowego, z którego wynika, że roszczenia mające za swą podstawę przepisy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji i oparte na przepisach o ochronie dóbr osobistych służą ochronie innych wartości (tak postanowienie SN z 21 stycznia 2010 r.⁸). Innym przedmiotem procesu jest ochrona dóbr osobistych powoda przez

⁴ Pobrano z: [http://orzeczenia.warszawa.so.gov.pl/content/XVI\\$0020GC\\$0020595\\$002f11/154505000004827_XVI_GC_000595_2011_Uz_2012-10-09_001](http://orzeczenia.warszawa.so.gov.pl/content/XVI$0020GC$0020595$002f11/154505000004827_XVI_GC_000595_2011_Uz_2012-10-09_001) (27.04.2015).

⁵ Pobrano z: [http://orzeczenia.warszawa.so.gov.pl/content/XVI\\$0020GC\\$0020595\\$002f11/154505000004827_XVI_GC_000595_2011_Uz_2013-02-14_001](http://orzeczenia.warszawa.so.gov.pl/content/XVI$0020GC$0020595$002f11/154505000004827_XVI_GC_000595_2011_Uz_2013-02-14_001) (27.04.2015).

⁶ Sentencja dostępna na: [http://orzeczenia.ms.gov.pl/content/\\$N/154505000004827_XVI_GC_000595_2011_Uz_2013-07-12_001](http://orzeczenia.ms.gov.pl/content/$N/154505000004827_XVI_GC_000595_2011_Uz_2013-07-12_001) oraz uzasadnienie dostępne na: [http://orzeczenia.ms.gov.pl/content/\\$N/154505000004827_XVI_GC_000595_2011_Uz_2013-08-22_001](http://orzeczenia.ms.gov.pl/content/$N/154505000004827_XVI_GC_000595_2011_Uz_2013-08-22_001) (27.04.2015).

⁷ Dz.U. z 2010 r., nr 7, poz. 44.

⁸ I CZ 101/09, LEX nr 784178.

zasądzenie kwoty pieniężnej tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę a innym – ochrona jego interesu w rozumieniu art. 1 i art. 3 ust. 1 uoznk (wyrok SN z 24 lipca 2003 r.⁹).

III. Podstawa faktyczna roszczeń

Postępowaniem grupowym jest w myśl art. 1 ust. 1 uodr sądowe postępowanie cywilne w sprawach, w których są dochodzone roszczenia jednego rodzaju, co najmniej 10 osób, oparte na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej. W sprawach o roszczenia pieniężne postępowanie grupowe jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy wysokość roszczenia każdego członka grupy została ujednoczona przy uwzględnieniu wspólnych okoliczności sprawy (art. 2 ust. 1). Ujednoczenie wysokości roszczeń może nastąpić w podgrupach, liczących co najmniej dwie osoby (art. 2 ust. 2). W sprawach o roszczenia pieniężne powództwo może ograniczać się do żądania ustalenia odpowiedzialności pozwanego (art. 2 ust. 3 zd. 1).

Powódka dochodziła roszczeń pieniężnych, przy czym nie ograniczyła pozwu do żądania ustalenia odpowiedzialności pozwanego. W pozwie ujednoczono wysokość roszczeń w podgrupach. Sąd uznał, że gdyby powódka dochodziła tylko ustalenia odpowiedzialności pozwanej, to wymóg tej samej podstawy faktycznej byłby spełniony poprzez wskazanie przez powódkę zdarzenia w postaci emisji zakazanych reklam. Natomiast w przypadku dochodzenia odszkodowania oprócz zdarzenia wywołującego szkodę należy wskazać zarówno okoliczności uzasadniające wysokość szkody, jak i adekwatny związek przyczynowy pomiędzy zdarzeniem a szkodą. Sąd wskazał ponadto, że gdyby nawet przyjąć, iż tożsamość faktyczna powództwa występuje już wtedy, gdy między członkami grupy występuje więź oparta na jedności zdarzenia wywołującego szkodę, to nie można zapomnieć o drugiej przesłance dopuszczalności postępowania grupowego, tj. ujednoczeniu wysokości dochodzonych roszczeń pieniężnych przy uwzględnieniu wspólnych okoliczności sprawy. Te elementy, zdaniem Sądu, obejmują szkodę i związek przyczynowy. To oznacza, że powództwo grupowe dla tego typu roszczeń, których dochodziła powódka, jest niedopuszczalne.

Polemizując w pewnym zakresie z Sądem, dodać należy, że fakty dotyczące wysokości lub wymagalności konkretnych, indywidualnych roszczeń nie powinny być brane pod uwagę przy badaniu i ocenie na gruncie art. 1 ust. 1 uodr tożsamości podstawy faktycznej roszczenia lub tego czy jest ona jednakowa (tak postanowienie SN z 28 stycznia 2015 r.¹⁰). Jak wskazał SN, decydujące znaczenie przy tej ocenie mają tożsame lub jednakowe wobec wszystkich członków grupy okoliczności faktyczne składające się na podstawę odpowiedzialności, natomiast charakter i rodzaj jednostkowych roszczeń (np. zadośćuczynienia, renty, odszkodowania), ich wysokość czy wymagalność nie mają wpływu na tę ocenę, podobnie jak istnienie okoliczności faktycznych indywidualnych, właściwych tylko dla pojedynczych lub niektórych członków grupy.

Dr hab. Anna Piszcz

Adiunkt w Katedrze Prawa Gospodarczego Publicznego Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku; członek Rady Doradczej przy Prezesie Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów; e-mail: piszcz@uwb.edu.pl

⁹ I CKN 477/01, LEX nr 503212.

¹⁰ I CSK 533/14, LEX nr 1648177.